

INŠTRUKCIE PRE ZÁKAZNÍKA O ODBERE VZORIEK

V prípade, ak si zákazník zabezpečí odber vzorky vlastnými prostriedkami, NRL zodpovedá len za kvalitu vykonaných skúšok (analýz). Zákazník môže odber vzoriek konzultovať na Centrálnom príjme vzoriek v NRL, kde sú k dispozícii inštrukcie pre zákazníka o odbere vzoriek.

Pre **odber vzoriek na mikrobiologické ukazovatele** si zákazník musí prevziať sterilné vzorkovnice pripravené výlučne v NRL od referenta príjmu vzoriek, prípadne od zodpovedného pracovníka mikrobiologického laboratória. Postup odberu je vždy so zákazníkom konzultovaný pred odberom, pričom zásady odberu sú zhrnuté v nasledovných krokoch a konkrétne špecifiká odberu sa upresnia pri konzultácii:

- **podľa účelu odberu sa demontuje prídavné zariadenie na kohútiku - upresnenie pri konzultácii**
  - prídavné zariadenie sa demontuje a kohútik sa očistí od viditeľných nečistôt pomocou gázy,
  - nedemontuje, prídavné zariadenie sa ponechá tak, ako ho používa spotrebiteľ,
- **podľa účelu odberu sa dezinfikuje odberový kohútik - upresnenie pri konzultácii**
  - dezinfikuje sa dezinfekčným roztokom a po dezinfekcii sa nechá prepláchnuť kohútik minimálne 2 min,
  - nedezinfikuje sa,
- **podľa účelu odberu sa voda odpúšťa – upresnenie pri konzultácii**
  - do ustálenia teploty vody (minimálne 3 min),
  - minimálne odpúšťa (30 s – 60 s),
  - neodpúšťa sa,
- pre všetky typy odberov platí **zásada manipulácie so vzorkovnicou**, kedy sa sterilná vzorkovnica otvorí tak, aby sa zabránilo kontaminácii zátky (ochranným alobalom smerom hore, nesmie sa položiť, nechránené časti zátky musia smerovať dole a nesmie dôjsť ku kontaktu s prostredím),
- pre všetky typy odberov platí **zásada plnenia vzorkovnice**, kedy prúd vody pri odbere by mal byť mierny, vzorkovnica sa nevyplachuje a plní sa jednorázovo do 4/5 objemu, potom sa hneď uzavrie a alobal sa utesní cez zátku,
- pre všetky typy odberov platí **zásada transportu a uchovávanía pred odberom**, kedy sa vzorka vody po odbere okamžite uloží do chladničiek s chladiacimi vložkami tak, aby sa zabezpečilo chladenie vzorky okamžite po odbere - *počet chladiacich vložiek a ich umiestnenie v chladničkách sa upresní pri konzultácii.*

Zákazník si pri odbere vzorky zaznačí čas odberu a uvedie ho v „Žiadosti o analýzu vzorky_Protokol o transporte a prevzatí vzorky“ pri jej odovzdávaní do NRL na Centrálnom príjme vzoriek v NRL. Vzorky je potrebné doručiť do NRL do 8 hodín od odberu. Maximálny povolený časový limit je do 12 hodín od odberu. Tejto požiadavke je potrebné prispôbiť aj čas, ktorý uplynie od odberu po odovzdanie odobratých vzoriek na Centrálnom príjme vzoriek v NRL (po konzultácii s referentom príjmu vzoriek), aby bolo možné vzorky včas spracovať.

V prípade, ak zákazník prinesie vzorku do NRL po 12 hodinách od odberu berie na vedomie, že výsledky stanovenia ukazovateľa kultivovateľné mikroorganizmy nemusia zodpovedať skutočnému stavu v čase odberu vzorky. **Ak prinesie zákazník vzorky vody na stanovenie mikrobiologických ukazovateľov po 24 h po odbere, skúšky sa nevykonajú.**

Vzorky pre biologické skúšky musia byť prinesené do laboratória čo najskôr, aby mohla byť vykonaná analýza do 24 hodín po ich odbere. Fixované vzorky môžu byť skladované a analyzované aj po dlhšom čase.

Väčšinu nekonzervovaných fyzikálno-chemických ukazovateľov je potrebné analyzovať čo najskôr po odbere vzorky do 24 hodín podľa normy STN EN ISO 5667-3 [2] alebo noriem na stanovenie príslušných ukazovateľov. Tejto požiadavke je potrebné prispôbiť aj čas, ktorý uplynie od odberu po odovzdanie odobratých vzoriek na Centrálnom príjme vzoriek v NRL (po konzultácii s referentom príjmu vzoriek), aby bolo možné vzorky včas spracovať.

Zákazník pri odbere vzorky pitnej vody (vodovodnej vody, príp. vody zo studne) na stanovenie nekonzervovaných fyzikálno-chemických ukazovateľov postupuje nasledovne:

- pri odbere je potrebné odpustiť príslušné množstvo vody (do ustálenia teploty vody),
- vzorkovnicu (1000 ml - 2000 ml, sklo, plast) je potrebné touto vodou najskôr opláchnuť a potom naplniť doplna,
- vzorky je potrebné ihneď po odbere a počas prevozu do NRL na Centrálny príjem vzoriek v NRL skladovať pri teplote $(5 \pm 3) ^\circ\text{C}$.

Pri stanovení niektorých fyzikálno-chemických ukazovateľov (napr. nutrientov – anorganických zlúčenín dusíka a fosforu, chemickej spotreby kyslíka – CHSK, fenolov prchajúcich s vodnou parou, povrchovo aktívnych látok – aniónaktívnych – PAL_A, kyanidov, rozpusteného kyslíka, sulfidov (HS^- , S^{2-}), sulfánu (H_2S), kovov, celkového organického uhlíka – TOC, adsorbovateľných organicky viazaných halogénov – AOX, chloritanov, bromičnanov a chlorečnanov) je potrebné vzorky konzervovať podľa normy STN EN ISO 5667-3 [2] alebo noriem na stanovenie príslušných ukazovateľov. Spôsob konzervácie je nutné konzultovať vopred s referentom príjmu vzoriek. Ak nie je možné konzervovať vzorky pre tieto ukazovatele vopred alebo na mieste odberu, je vhodné odobrať vzorku pre každý ukazovateľ do osobitnej vzorkovnice (podľa usmernenia referenta príjmu vzoriek) a priniesť ich na Centrálny príjem vzoriek v NRL čo najskôr po odbere, aby mohli byť dodržané odporúčané maximálne doby skladovania vzoriek [2]. Ak nebude možné dodržať odporúčané maximálne doby skladovania vzoriek, takéto nekonzervované vzorky referent príjmu vzoriek od zákazníka nepreberie. Vzorkovnice na stanovenie NEL a celkových tukov a olejov sa nevyplachujú vodou, ale sa jednorázovo naplnia. Vzorku treba uchovávať pri teplote $(5 \pm 3) ^\circ\text{C}$ a čo najskôr dopraviť do NRL na Centrálny príjem vzoriek v NRL.

Odber vzoriek na stanovenie ostatných organických, anorganických (kovy), rádiologických, hydrobiologických ukazovateľov (voda, sediment, kal, biologický materiál a iné matrice) je potrebné konzultovať s referentom príjmu vzoriek. Zákazník je vždy informovaný o možnosti vykonávania odberov akreditovane, kvalifikovanými pracovníkmi NRL, pretože z hľadiska zabezpečenia kvality odberov vzoriek sa tieto musia vykonávať podľa príslušných noriem a predpisov.